

**Proef-
lessen**

Taal

Handleiding • Groep 6 • Blok 4

Picto's

Deze opdracht doe je als je tijd hebt.

Deze opdracht doe je alleen.

Deze opdracht doe je samen.

Deze opdracht doe je in een groepje.

Dit is een bewegingsopdracht.

Deze opdracht schrijf je op een blaadje.

Blok 4 Differentiatie

Cheeta-opdracht

De cheeta-opdracht is een extra opdracht aan het eind van elke les, in te zetten als tempodifferentiatie.

Herhalen en toepassen

Extra oefeningen voor Woordenschat en Taal verkennen

Leerwerkschrift

Opdracht 1 De leerlingen schrijven zinnen met een uitdrukking bij de afbeeldingen.

Opdracht 2 De leerlingen maken met een zelfstandig naamwoord en een werkwoord zinnen met een onderwerp en een persoonsvorm.

Opdracht 3 De leerlingen raden in groepsvorm woorden waar alleen de medeklinkers van bekend zijn.

Leerwerkschrift

Opdracht 1 De leerlingen bedenken welk woord is geschreven zonder klinkers in contextzinnen.

Opdracht 2 De leerlingen verbinden contextzinnen met een passende uitdrukking.

Opdracht 3 De leerlingen maken in groepsverband met een zelfstandig naamwoord en een werkwoord zinnen met een onderwerp en een persoonsvorm.

Pluswerk

Woordenschat

De leerlingen sorteren woorden naar betekenis, vervangen woorden door doelwoorden die het tegengestelde of hetzelfde betekenen en maken een woordtrap, woordspin, woordkast en woordparaplu.

Taal verkennen

De leerlingen zetten een onderwerp in zinnen, schrijven zinnen met een werkwoord als onderwerp en een verslag waarin ze het onderwerp onderstrepen, en schrijven een instructietekst over het onderwerp.

Woordenschat

De leerlingen maken van twee woorden een nieuw woord en maken er omschrijvingen bij. Ze tekenen doelwoorden en schrijven er de betekenis bij. Ze zoeken woorden bij een omschrijving en omgekeerd en ze zetten doelwoorden in de goede zin.

Taal verkennen

De leerlingen maken zinnen met een onderwerp en een persoonsvorm, maken samengestelde zinnen, schrijven een verhaal bij een afbeelding en markeren onderwerp en persoonsvorm.

Mijn Pakket

Voor Woordenschat en Taal verkennen kunnen leerlingen extra oefenen. De leerling oefent op eigen niveau, afhankelijk van de resultaten. Zie de handleiding Leerlingsoftware in de cockpit onder 'jaaroverzicht'.

Spitswerk

Dit werkschrift is bedoeld voor de meerbegaafde leerling en benadert taal vanuit een ander perspectief. De uitdagende taken doen een beroep op hogere cognitieve vaardigheden van de leerling.

H7 Les 1

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Lesdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert een monoloog houden.
- De leerling leert vooraf bedenken wat hij gaat vertellen en hoe hij dat gaat doen.

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Lesvoorbereiding

- Zet les 1 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- het idool
- de rookwolk
- het scherm (laptop)
- staren
- het uitlaatgas

Leeswoorden

- aan de aandacht ontsnappen
- een kijkje achter de schermen nemen
- monteren
- de regisseur
- spotten

Weetwoorden

- aandachtig
- behendig
- chic
- de geluidsnabewerking
- in slow motion
- milieuvriendelijk
- de montage
- nauwkeurig
- de ruis
- uitlekken

Hoofdstuk 7
Les 1

Spreeken en luisteren • **Woordenschat**

Kijkwoorden

- het idool
- de rookwolk
- het scherm (laptop)
- staren
- het uitlaatgas

Leeswoorden

- aan de aandacht ontsnappen: niet gezien worden
Ze willen alleen op Romeo en daardoor wilt Nina aan hun aandacht te ontsnappen.
- een kijkje achter de schermen nemen: zien hoe iets gedaan wordt
De kinderen gaan een kijkje nemen achter de schermen van Keesje Kakt.
- monteren: van een film: wat goed of mooi is achter elkaar zetten
Ik ga alle leuke stukjes aan elkaar monteren.
- de regisseur: iemand die de leiding heeft bij het maken van een toneelstuk, televisieprogramma, film, enzovoort
De regisseur geeft de acteurs aanwijzingen.
- spotten: zinnend zien
Als ik een heel spijt, maak ik een foto.

Weetwoorden

- aandachtig
- behendig
- chic
- de geluidsnabewerking
- in slow motion
- milieuvriendelijk
- de montage
- nauwkeurig
- de ruis
- uitlekken

Een kijkje achter de schermen

1 Bekijk de afbeelding.

2 Maak de vragen.

- Waar zijn de kinderen? *In de studio achter de schermen.*
- Wat zie je op de beeldschermen? *Beelden van Keesje Kakt.*

3 Luister en kijk naar het verhaal.

4 Wie wil jij graag interviewen? Bereid je monoloog voor.

- Vul in wie je wilt interviewen. Geef drie argumenten waarom je dat wilt. Vul ook drie dingen in die je wilt vragen.
- Bedenk of je kleingroten die persoon kennen. Vul een paar dingen in over die persoon.
- Maak een lijstje met wat je wilt vertellen. Let op de volgorde: wat vertel je eerst en wat daarna. Denk na over de woorden die je gebruikt. Let op je doel: je wilt vertellen wie je wilt interviewen en waarom.

Meerdere antwoorden mogelijk.

5 Hoor je monoloog in de groep.

- Kies wie zijn verhaal mag vertellen.
- Verdeel rollen onder de luisteraars: Regisseur, wie wat erop gaat filmen, De gekozen kleingroten houdt de monoloog, de andere luisteren.
- Deel de tips en tipsvragen samen hoe de monoloog ging.

6 Wat kun je doen als er heel veel mensen een handtekening willen?

- Veel mensen willen een handtekening van de kinderen van Keesje Kakt?
- Wat kunnen de kinderen het best doen?
- Vul drie dingen in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Beantwoord:
Beantwoord handtekening willen van die kinderen uit de film.
Beantwoord handtekening willen van die kinderen uit de film.
Uit de groep handtekening willen en gaat via een afsluitopdracht weg.

Spreektip

- Gebruik schermen en tips, en luisteren aan.
- Probeer niet te happen en let op je spraaktips.
- Let op je monoloog.
- Verlet erinhoust.
- Als je een monoloog wilt.
- Maak of je duidelijk wat en wie erop wilt en waarom.

LEERWERKSCHRIFT EN LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 4 – 5 – 6 – 7

Lesinhoud

20

Introductie

- Vertel de leerlingen dat ze vandaag weer gaan oefenen met het houden van een monoloog. Wie kan voorbeelden van een monoloog noemen (een spreekbeurt, een presentatie)? Wat zijn de kenmerken? (Eén spreker, de rest luistert. Vragen na afloop.)
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en). Laat argumenten geven.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Bespreek waar je op moet letten als je een monoloog houdt. Bespreek alvast de rolverdeling van de luisteraars bij opdracht 5.
- Semantiseer een aantal kijk- en leeswoorden. Beeld de leeswoorden bijvoorbeeld uit.
- Laat de leerlingen de rijtjes weetwoorden doorlezen en bespreek de voor hen moeilijke woorden.
- Oefen de woorden *monteren* en *behendig* door samen met de leerlingen een woordspin en een woordtrap in te vullen. Gebruik hiervoor de schema's op het digibord. Voorbeeld:
 - woordspin: *monteren* → film – opnames – bij elkaar zetten
 - woordtrap: *behendig* → onhandig – goed – heel handig

Opdracht 1 Bekijk samen de afbeelding in het leerwerkschrift.

Opdracht 2 Bespreek de oriënterende vragen. Laat de leerlingen argumenten geven.

Opdracht 3 Start op het digibord de verhaalanimate *Een kijkje achter de schermen*.

- Bekijk samen de overige opdrachten. Benadruk bij opdracht 4 dat de leerlingen aandacht besteden aan de afstemming op het publiek: kent iedereen de persoon die je zou willen ontmoeten, of moet je daar ook nog wat over vertellen om te verduidelijken?
- Zet leerlingen met weinig spreekdurf bij opdracht 5 bij elkaar. Toon de rolverdeling van de luisteraars op het digibord. Ga expliciet in op vloeiend spreken: dus niet haken en niet te snel of te langzaam praten.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 4 De leerlingen bereiden hun monoloog voor, met argumenten en een lijstje wat ze willen vertellen.

Opdracht 5 De leerlingen houden hun monoloog in een kleine groep.

Opdracht 6 De leerlingen bedenken wat de makers van *Kies je Kist!* kunnen doen met de menigte die buiten staat te wachten op een handtekening.

5

Reflectie

- Bespreek hoe de monoloog ging. Vraag of er nog tips zijn voor verbetering.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat leerlingen met een beperkte woordenschat de weetwoorden vooraf bekijken en lastige woorden opschrijven achter in het leerwerkschrift bij Mijn pittige woorden. Bespreek daarna de betekenis van die woorden.

Instructie

Taalsterk

Laat de leerlingen omschrijven waar het woord *slow motion* vandaan komt.

Leerwerkschrift Maat

Geef de leerlingen een invulformulier waarop ze de voorbereiding voor hun monoloog kunnen invullen. De drie vragen staan op het formulier: Wie ga je interviewen? Waarom wil je deze persoon interviewen? Welke vragen ga je stellen?

Dyslexie

Laat een taalsterke leerling eerst de opdrachten voorlezen aan een dyslectische leerling terwijl deze meeleest.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 2, 3 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken de startopdracht op het printblad. Ze maken zinnen met twee of meer doelwoorden per zin.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken de afsluitopdracht op het printblad. Ze maken een tekening bij een uitdrukking of een woord.

H7 Les 2

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Lesdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert vragen stellen tijdens het luisteren.
- De leerling leert informatie uit een verhaal halen, die niet verteld wordt.

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

Lesvoorbereiding

- Zet les 2 klaar op het digibord.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 7 Les 2

Spreeken en luisteren

- Ik leer vragen stellen tijdens het luisteren.
- Ik leer informatie uit een verhaal halen, die niet verteld wordt.

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 Luister naar het verhaal.

2 Maak de vragen af door het goede vraagwoord in te vullen.

Kies uit: **wie** | **wat** | **waar**

- Wie** komen in het verhaal voor? *Sjoerd, Jolanda, Nina en.....*
Romeo, Henk en een vrouw
- Waar** speelt het verhaal zich af? *In de studio*
- Wat** zijn de onderwerpen? *Het monteren van de film, het verhaal van de vorige aflevering van Kios je Kist! en het goede doel waar het gewonnen geld heen gaat.*

3 Begrijp je de tekst?

Soms worden dingen niet gezegd in het verhaal, maar je begrijpt ze toch.

- Romeo roept: 'Maar dat is meer dan zes uur!' Waarom roept hij dat zo? *Er is veel meer beeldmateriaal dan past in de uitzending van Kios je Kist!*
- Nina vraagt: 'Watte? Wat begrijpt ze niet?' *Ze weet niet wat spotten betekent.*
- De sneeuwpoppen mopperen luidkeels. Henk zegt: 'Dat houden we erin.' Waarom vindt hij dat leuk om in de film op te nemen? *De kinderen lachen erom en het is dus iets grappigs.*

4 Welke woorden horen bij het woord?

Kies uit: de rookwolk | de montage | in slow motion | staren | de geluidsafwerking | de regisseur | de ruis | het uitlaatsgas | een kijker achter de schermen nemen

de film	de regisseur	de montage
de luchtvervuiling	de rookwolk	het uitlaatsgas
het geluid	de geluidsafwerking	de ruis
kijken	staren	een kijker achter de schermen nemen
de beweging	in slow motion	

5 Welk woord kun je ook gebruiken in plaats van de vetgedrukte woorden?

Kies uit: **monteren** | het scherm | aandachtig | het idool | chic | behendig | spotten

Nina tuurde naar **het deel van haar laptop waarop ze de beelden zag**. *het scherm*
Ze deed dat **heel opletterend**. *aandachtig* Handig en vlug *behendig*
toverde ze een paar beelden tevoorschijn. Ze zette ze met een snelle beweging **mooi achter elkaar**. *monteren* Toen keek ze nog even zoekend *spottend* naar de beelden die nog ontbraken. Ten slotte keek ze tevreden naar het filmpje van de **persoon die ze zo bewonderde**. *het idool* Wat zag die er *chic* uit in de grote rode jas.

6 Wie zegt wat?

Teken een lijn.

de voetbalscheidsrechter	'Je moet je werk wel nauwkeurig nakijken.'
de leerkracht	'Jammer dat de naam van de winnaar al is uitgelekt.'
de juryvoorzitter	'Ik verbouw mijn groenten milieuvriendelijk.'
de boer	'Geen overtreding zal aan mijn aandacht ontsnappen.'

7 Bedenk een leuke tekst voor een fan.

Fans willen altijd dat hun idool iets bijzonders voor ze schrijft. En ze willen een handtekening.

- Bedenk dat je een beroemd persoon bent, bijvoorbeeld een filmster, een deejay, een voetballer of een schrijver.
- Schrijf voor een fan een leuke tekst en zet je handtekening erbij.

Meerdere antwoorden mogelijk

LEERWERKSCHRIFT blz. 8 – 9 – 10

Hoofdstuk 7 Les 2

Spreeken en luisteren

- Ik leer vragen stellen tijdens het luisteren.
- Ik leer informatie uit een verhaal halen, die niet verteld wordt.

Woordenschat

- Ik oefen de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 Luister naar het verhaal.

2 Maak de vragen.

Onderstreep het goede vraagwoord. Kies de goede antwoorden.

- Wie** / Wat komen in het verhaal voor?
☒ Sjoerd ☐ Jolanda
☐ de presentator ☐ de burgemeester
☒ de regisseur ☒ Nina

2 **Waar** / Hoe speelt het verhaal zich af?

- ☐ op de skipiste ☐ op het plein
☐ in het Glazen Huis ☒ in de studio

3 Welk onderwerp komt niet in het verhaal voor?

Kies het goede antwoord.

- ☐ het monteren van de film
☒ het maken van een reis naar de sneeuw
☐ het verhaal van de vorige aflevering
☐ het goede doel waar het geld heengaat

4 Is het waar of niet waar?

Soms worden dingen niet gezegd in het verhaal, maar je begrijpt ze toch.

- Romeo roept: 'Maar dat is meer dan zes uur!' Hij roept dat omdat al dat beeld niet in één aflevering past. waar ☐ niet waar ☐
- Nina vraagt: 'Watte? Wat begrijpt ze niet?' Ze begrijpt niet waarom Henk zo chic praat. ☐ ☒
- Duizenden mensen schreeuwen om een handtekening. De kinderen zijn beroemd geworden door de uitzendingen. ☒ ☐

5 Vul het goede woord in.

Kies uit: de montage | in slow motion | staren | de regisseur | het uitlaatsgas

- rook die uit een pijp onder de auto komt *het uitlaatsgas*
- iemand die de leiding heeft bij het maken van een film *de regisseur*
- een beweging langzamer afspelen *in slow motion*
- een tijdje naar één punt kijken *staren*
- van stukjes film een mooi geheel maken *de montage*

6 Lees het verhaalje.

Kijk naar de vetgedrukte woorden. Wat kan er ook staan?

Kies uit: **monteren** | het scherm | aandachtig | het idool | chic | behendig | spotten

- Nina tuurde naar **het deel van haar laptop waarop ze beelden zag**. *het scherm*
- Ze deed dat **heel opletterend**. *aandachtig*
- Handig en vlug toverde ze een paar beelden tevoorschijn. *behendig*
- Ze zette ze met een snelle beweging **mooi achter elkaar**. *monteren*
- Toen keek ze nog even zoekend naar beelden die nog ontbraken. *spotten*
- Nu had ze een filmpje van de **persoon die ze zo bewonderde**. *het idool*
- Wat zag die er **deftig** uit in de grote rode jas. *chic*

7 Haal alle woorden uit de slang.

Vul elk woord in de goede zin in.

uniketjen | uishauweurg | milieuvriendelijk | aandacht | rookwolk

- Je moet je werk wel *nauwkeurig* nakijken.
- We willen de naam van de winnaar niet laten *uitlekken*.
- De uitlaatsgassen zijn niet *milieuvriendelijk*.
- Geen overtreding zal aan mijn *aandacht* ontsnappen.
- Praat harder; er zit veel *ruis* op de lijn.
- Er staat geen wind; de *rookwolk* gaat recht omhoog.

8 Fans van Joul

Fans willen altijd graag dat hun idool iets bijzonders voor ze schrijft.

- Bedenk dat je een beroemd persoon bent, bijvoorbeeld een filmster, een deejay, een voetballer of een schrijver.
- Schrijf voor een fan een leuke tekst en zet je handtekening erbij.

Meerdere antwoorden mogelijk

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 8 – 9 – 10

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Wat weten de leerlingen nog van het verhaal uit les 1? Laat de leerlingen vertellen over de personen in het verhaal, de locatie en wat er allemaal gebeurde. Wie weet nog welke verrassing er aan het eind was? (een oproep voor kinderen tussen 9 en 12 jaar, die mee willen doen aan *Kies je Kist!*)
- Ga naar het digibord en bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Vertel de leerlingen dat ze nog een keer gaan luisteren naar het verhaal.
- Laat eerst opdracht 2 en 3 lezen, zodat de leerlingen weten waar ze op moeten letten tijdens het luisteren naar het verhaal.
- Geef aan dat de leerlingen tijdens het luisteren goed moeten letten op de personen die voorkomen, de plaats waar het verhaal zich afspeelt, de drie belangrijkste onderwerpen van het verhaal en de afloop.
- Laat het verhaal nog een keer horen.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen luisteren naar het verhaal.

Opdracht 2 De leerlingen kiezen het goede vraagwoord en beantwoorden de vraag.

Maat De leerlingen onderstrepen het goede vraagwoord en kiezen het goede antwoord.

Opdracht 3 De leerlingen beantwoorden vragen over fragmenten in de tekst waarin de informatie niet expliciet wordt gegeven.

Maat De leerlingen geven aan welk onderwerp niet in het verhaal voorkomt.

Opdracht 4 De leerlingen rubriceren doelwoorden; ze kiezen welke woorden het best bij de gegeven woorden passen.

Maat De leerlingen geven aan of uitspraken over fragmenten in de tekst *waar* of *niet waar* zijn.

Opdracht 5 De leerlingen vervangen vetgedrukte gedeeltes van de zinnen door een doelwoord met dezelfde betekenis.

Maat De leerlingen schrijven het goede doelwoord achter de omschrijving.

Opdracht 6 De leerlingen verbinden passende uitspraken aan de personen.

Maat De leerlingen vervangen vetgedrukte gedeeltes van de zinnen door een doelwoord met dezelfde betekenis.

Opdracht 7 De leerlingen bedenken een leuke tekst voor hun fans en zetten hun handtekening.

Maat De leerlingen zoeken woorden in een woordslang en vullen ze in een contextzin in.

Maat opdracht 8 De leerlingen bedenken een leuke tekst voor hun fans en zetten hun handtekening.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 2 en 3 (en opdracht 4 in leerwerkschrift Maat) met behulp van het digibord. Laat de leerlingen hun antwoorden motiveren. Waaruit maken ze op wat de personen uit het verhaal bedoelen?
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat Maat-leerlingen de doelwoorden van les 1 nog een keer bekijken. Vraag waarom de woorden *monteren*, *de regisseur*, *de montage* en *geluidsnabewerking* bij elkaar horen. (de woorden hebben allemaal met film of televisie te maken) Gebruik bij het gesprek erover de vijf W-vragen. Laat de woorden bij Mijn pittige woorden opschrijven.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat zinnen maken waar alle woorden die bij elkaar horen in voorkomen.

Opdracht 5 en 6

Leerwerkschrift Maat

Laat de doelwoorden eerst omschrijven.

Maak dan pas de opdrachten.

Dyslexie

Lees de tekst eerst samen of laat een taalsterke leerling de tekst voorlezen.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Beide leerlingen lezen één keer hardop de woorden van Kies uit. Leerling 1 kiest een willekeurig woord en leerling 2 zegt waar dat woord past. Leerling 1 controleert. Dan wisselen ze van rol tot alle woorden besproken zijn. Ieder maakt dan individueel de opdracht. Ze ruilen van leerwerkschrift en letten bij het nakijken vooral op de goede schrijfwijze van de nieuwe woorden.

Compactroute

Opdracht 1, 2 en 5.

Lesdoelen

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 15 nieuwe woorden.

Lezen

- De leerling leert een instructietekst herkennen.
- De leerling leert bepalen hoe hij een instructietekst gaat lezen.

Lesvoorbereiding

- Zet les 3 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- de adapter
- de display
- de geheugenkaart
- de lens
- de zoeker

Leeswoorden

- de accu
- compact
- de functie
- een koud kunstje
- met behulp van

Weetwoorden

- evengoed
- de handleiding
- ongeveer
- oplaadbaar
- uitschakelen

Hoofdstuk 7
Les 3

Woordenschat
• In leer de betekenis van 15 nieuwe woorden.

Lezen
• In leer een instructietekst herkennen.
• In leer bepalen hoe je een instructietekst gaat lezen.

Kijkwoorden
de adapter
de display
de geheugenkaart
de lens
de zoeker

Leeswoorden
de accu: apparaat dat elektrische stroom bewaart. De accu kan je op twee manieren opladen: via het stopcontact of de computer.
compact: klein.
Bewaar het kaartje in een compact doosje.
een koud kunstje: heel erg makkelijk.
Met deze camera is het een koud kunstje om mooie foto's te maken.
de functie: waar iets voor bedoeld is, taak.
Met deze functie is het menu kan je fotograferen.
met behulp van: met de hulp van iemand of iets.
Met behulp van deze software kan ik better via internet.

Weetwoorden
evengoed
de handleiding
ongeveer
oplaadbaar
uitschakelen

Tip
Een onbekend woord? Kijk naar het woord zelf. Kan je zien of er een afwijking is van het woord? Bepaal de betekenis.

Korte handleiding digitale camera

- Lens**
Vergroot, verkleint of verwijdert het beeld met de zoomfunctie. Zie de lens hand. hand.
- Display**
Kijk op de display om te zien wat er op de foto komt.
- Beamer**
Kijk beamer om te zien wat er ongeveer op de foto komt, ook bij te veel licht.
- Foto**
Kies in het menu voor het uitschakelen van de ingeschakelde foto.
- Accu**
De opslaat accu kan je met de adapter evengoed via de computer opladen als via het stopcontact.
- Fotofunctie**
Fotografieer met behulp van deze functie.
- Fotofunctie**
Fotografieer met behulp van deze functie.
- Geheugenkaart**
Bewaar de gegevens in de camera of in een evengoed doosje.
- Been-uitschakelaar**
Verander door knop om de camera aan of uit te zetten.
- Uitschakelen**
Met de ingeschakelde knop aan toonen de camera van de computer om de beelden te bekijken.
- Menu**
Vind je weg vandaan in het gebruiksvriendelijke menu.

Foto's bekijken
Druk op **M**
Foto's weergeven
Druk op **M** (verhoog) of **M** (verlaag) van op de display.
Foto's wissen
Druk op **W**.

1 Kijk naar de tekst.
Lees de tekst nog niet.

Wat voor soort tekst is dit?

- Wat voor soort tekst is dit? *Een instructieboekje (handleiding).*
- Aan welke woorden kun je dat zien? *De woorden...*
- Waar staan de woorden vaak in een instructieboekje? *Aan het begin van elke zin.*

Lees de tekst en maak de vragen.

- Waarbij gebruik je deze tekst? *Als je wilt weten hoe iets werkt of hoe je iets moet doen.*
- Wat leest deze tekst wat en wie moet? *Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht. Niet: Mensen die een fototoestel hebben gekocht.*
- Wat leest je de tekst? *Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht. Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht.*
- Wat leest je de tekst? *Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht. Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht.*
- Wat leest je de tekst? *Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht. Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht.*
- Wat leest je de tekst? *Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht. Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht.*
- Wat leest je de tekst? *Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht. Wat: Mensen die een nieuw fototoestel hebben gekocht.*

Lesinhoud

15

Introductie

- Vraag de leerlingen of ze nog weten wat een doetekst is. Bespreek wat voor soort tekst dit is en wat het doel is. Wanneer gebruik je een doetekst?
- Vertel de leerlingen dat de les vandaag ook over een doetekst gaat. Maar vanaf nu heet het een instructietekst. Controleer of de leerlingen weten wat het woord *instructie* betekent (uitleg).
- Laat de leerlingen voorbeelden geven van instructieteksten, bijvoorbeeld: een handleiding, recept, gebruiksaanwijzing.
- Ga naar het digibord en bespreek welke zinnen uit een instructietekst komen. Onderstreep deze instructiezinnen. Laat de leerlingen uitleggen waaraan ze dat zien.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe met de doelwoorden de oefening(en) op het digibord.
- Laat de leerlingen de rijtjes weetwoorden doorlezen en bespreek de voor hen moeilijke woorden. Vraag de leerlingen welke woorden uit het Engels komen. (*de display, de adapter, compact*)

Opdracht 1 Bekijk samen met de leerlingen de tekst en de afbeelding.

Opdracht 2 Bespreek de vragen over de tekstsoort. De leerlingen hebben dit type tekst al eerder gezien, zoals het recept in groep 5. Dit is een gebruiksaanwijzing. Vraag hoe ze een instructietekst lezen. Geef aan dat dat van het leesdoel afhangt. Je leest de tekst niet als je niet van plan bent de instructies precies op te volgen. Je leest de tekst globaal als je ongeveer wilt weten hoe iets moet. En je leest de tekst heel precies als je het ook gaat uitvoeren.

- Bekijk samen de overige opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 3 De leerlingen lezen de tekst en beantwoorden de vragen over het leesdoel.

Opdracht 4 De leerlingen passen woordleerstrategieën toe bij het vinden van de betekenissen.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven een instructietekst over een vreemd onderwerp.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 2 met behulp van het digibord. Ga in op verschillende manieren van lezen: niet of heel vluchtig, globaal als je ongeveer wilt weten waar het over gaat, en heel precies als je de informatie in de tekst ook echt wilt gebruiken.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat Maat-leerlingen de tekst alvast een keer lezen en de lastige doelwoorden opschrijven bij Mijn pittige woorden.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat de leerlingen een puzzel met de doelwoorden maken. Deze kan eventueel opgelost worden door een (Maat-)klasgenoot.

Leerwerkschrift Maat

Trek extra tijd uit om de woordbetekenissen te bespreken.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Beide leerlingen lezen zelf eerst de vragen. Ze nemen tijd om over de antwoorden na te denken. Leerling 1 leest de eerste vraag en leerling 2 geeft antwoord. Leerling 1 luistert en coacht indien nodig. Mee eens? Dan wordt het antwoord opgeschreven. De leerlingen wisselen van rol voor de volgende vraag.

Leren woorden te leren

Een onbekend woord?

Activeer de voorkennis. Vraag hoe je de betekenis van het kijkwoord *de geheugenkaart* kunt bedenken. (Kijk naar het woord zelf → het is een samenstelling.) Laat een definitie maken met de twee woorden. Lees de woordleerstrategie voor en model de toepassing op *oplaadbaar*: 'Ik ken het stukje *oplaad*. Batterijen kun je opladen. En ik weet dat *-baar* betekent: je kunt het ... Nu weet ik dus wat *oplaadbaar* betekent: je kunt het (de accu dus) opladen, net als een batterij.'

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 1, 2 en 3.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen beschrijven de onderdelen van een spread uit het leerwerkschrift.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen schrijven een instructietekst voor een taalles.

Lesdoelen

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.

Lezen

- De leerling leert het leesdoel bepalen.
- De leerling leert wat hij kan doen als hij een woord niet begrijpt.
- De leerling leert de hoofdgedachte van een tekst bepalen.

Lesvoorbereiding

- Zet les 4 klaar op het digibord.
- Zet het filmpje *Kindersterfte door slechte hygiëne en ondervoeding* klaar. Het filmpje is te vinden op de site van Schooltv (zoekterm: kindersterfte). Het is een suggestie. Elk bij de leestekst aansluitend filmpje kan worden ingezet.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Schooltaalwoorden

- de afstand
- ernstig (heel erg)
- exclusief
- gegarandeerd
- ontbreken
- het tekort
- troebel
- het vervoermiddel
- de waterleiding
- wegens

Hoofdstuk 7 Les 4

Woordenschat

- in welke de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.
- in leerlijn leesdoel bepalen.
- in leerlijn wat hij kan doen als hij een woord niet begrijpt.
- in leerlijn de hoofdgedachte van een tekst bepalen.

Lesdoelen

Schoon water

Hier hebben we de waterleiding. In veel arme landen ontbrekt deze en is er een ernstig tekort aan geïmpureerd schoon drinkwater. Vaak moeten kinderen kilometers lopen met water weggevoerd aan verontreinigde bronnen.

De Mariïtschool in Friesland heeft ontworpen een sponsoractie voor een waterpijp in Malawi. Bijna honderd kinderen liepen een bepaalde afstand met bijvoorbeeld vijf of zes liter water. Op een veilig verkeerden de flessen bijzonder water. De leerlingen hebben moeten helpen grond met troebel water uit de stadsgedachte of de stroom, water uit de kraan en verschillende soorten leidingen. Water was er een prijsvraag over water. Daarnaast aan de prijsvraag kon je natuurlijk ook geld. En de hoofdprijs? Een exclusieve land met waterpijp. Een tripje naar een ondergrondse riool of een zuiveringsinstallatie was natuurlijk ook leuk geweest.

1. Wat voor soort tekst is dit? *een informatieve tekst*

2. Met welk doel ga je de tekst lezen? *Opgevoerd ik wil weten hoe water komt over het land, hoe schoon water.*

3. Noem drie dingen waarvan je denkt dat je er informatie over krijgt.

2. Lees de tekst Schoon water.

Maak de vragen.

1. De tekst heeft twee alinea's. Wat is de samenvatting van de twee alinea's?

Alinea 1

- 1. Hier hebben we de waterleiding.
- 2. Arme landen hebben geen schoon drinkwater.
- 3. Vaak moeten kinderen kilometers lopen met water.

Alinea 2

- 1. De Mariïtschool heeft een sponsoractie voor een waterpijp in Malawi.
- 2. Leerlingen liepen een bepaalde afstand met water.
- 3. Ten slotte was er een prijsvraag over water.

2. Schrijf de samenvatting op. Dit is de hoofdgedachte.

Alleen antwoorden mogelijk

3. Zoek de betekenis van de volgende woorden.

Zoek in de tekst of ze het plaatsen. Welke heb je het nog niet? Zoek het dan op in een woordenboek.

- 1. Als schoon water **gegarandeerd** is, dan weet je *zeker zeker dat je het kunt krijgen*
- 2. Als iets **ontbreekt**, dan *is het er niet*
- 3. Als er een **tekort** is aan water, dan *is er niet genoeg water*
- 4. Als er geen **vervoermiddel** is, betekent dat *dat er geen auto's, treinen of busjes zijn*
- 5. Als iets **exclusief** is, dan *is het heel bijzonder*
- 6. **Troebel** water is water dat *niet doorschijnend helder is*

4. Wat is de betekenis van de volgende woorden?

Zoek in de tekst of ze het plaatsen. Welke heb je het nog niet? Zoek het dan op in een woordenboek.

- 1. Als schoon water **gegarandeerd** is, dan weet je *zeker zeker dat je het kunt krijgen*
- 2. Als iets **ontbreekt**, dan *is er niet genoeg water*
- 3. Als er een **tekort** is aan water, dan *is er niet genoeg water*
- 4. Als er geen **vervoermiddel** is, betekent dat *dat er geen auto's, treinen of busjes zijn*
- 5. Als iets **exclusief** is, dan *is het heel bijzonder*
- 6. **Troebel** water is water dat *niet doorschijnend helder is*

5. Wat is de betekenis van deze woorden?

Onderstreep het woord door dat er niet bij hoort.

- 1. de lenen: scherp zien | **doorzichtig** | het oog
- 2. ernstig: **ernstig** | vervelend | erg
- 3. de waterleiding: buizen | kraan | **elektrisch**
- 4. het vervoermiddel: ritten | varen | **lopen**
- 5. de afstand: kilometers | **afstand** | van hier naar daar
- 6. de adapter: de **kinderspeelplaats** | verbinden | stroom

6. De handleiding: de tekst | de uitleg | *aan het einde*

7. De geïmpureerd: plastic | informatie | *zuiveren*

8. Denk een sponsoractie.

1. Denk voor welk doel je geld op wilt halen. Besnoeiend nieuwe kanten voor de waterleiding of een vakantie voor een ziek kind.

2. Denk ten minste drie onderdelen van je actie. Denk aan dingen verkopen, wedstrijden, een wedstrijd, dingen maken.

3. Beschrijf in een paar zinnen je sponsoractie.

Alleen antwoorden mogelijk

9. Den jij in beweging geweest?

Wat heb je gewonnen?

LEERWERKSCHRIFT blz. 15 – 16 – 17

Hoofdstuk 7 Les 4

Woordenschat

- in welke de betekenis van 10 nieuwe woorden en van de woorden uit les 3.
- in leerlijn leesdoel bepalen.
- in leerlijn wat hij kan doen als hij een woord niet begrijpt.
- in leerlijn de hoofdgedachte van een tekst bepalen.

Lesdoelen

Schoon water

Hier hebben we de waterleiding. In veel arme landen ontbrekt deze en is er een ernstig tekort aan geïmpureerd schoon drinkwater. Vaak moeten kinderen kilometers lopen met water weggevoerd aan verontreinigde bronnen.

De Mariïtschool in Friesland heeft ontworpen een sponsoractie voor een waterpijp in Malawi. Bijna honderd kinderen liepen een bepaalde afstand met een emmer water. Op een veilig verkeerden de flessen bijzonder water. De leerlingen hebben moeten helpen grond met troebel water uit de stadsgedachte of de stroom, water uit de kraan en verschillende soorten leidingen. Water was er een prijsvraag over water. Daarnaast aan de prijsvraag kon je natuurlijk ook geld. En de hoofdprijs? Een exclusieve land met waterpijp. Een tripje naar een ondergrondse riool of een zuiveringsinstallatie was natuurlijk ook leuk geweest.

1. Wat voor soort tekst is dit? *een informatieve tekst*

2. Met welk doel ga je de tekst lezen? *Opgevoerd ik wil weten hoe water komt over het land, hoe schoon water.*

3. Noem drie dingen waarvan je denkt dat je er informatie over krijgt.

2. Lees de tekst Schoon water.

Maak de vragen.

1. De tekst heeft twee alinea's. Wat is de samenvatting van de twee alinea's?

Alinea 1

- 1. Hier hebben we de waterleiding.
- 2. Arme landen hebben geen schoon drinkwater.
- 3. Vaak moeten kinderen kilometers lopen met water.

Alinea 2

- 1. De Mariïtschool heeft een sponsoractie voor een waterpijp in Malawi.
- 2. Leerlingen liepen een bepaalde afstand met water.
- 3. Ten slotte was er een prijsvraag over water.

2. Schrijf de samenvatting op. Dit is de hoofdgedachte.

Alleen antwoorden mogelijk

3. Zoek de betekenis van de volgende woorden.

Zoek in de tekst of ze het plaatsen. Welke heb je het nog niet? Zoek het dan op in een woordenboek.

- 1. Als schoon water **gegarandeerd** is, dan weet je *zeker zeker dat je het kunt krijgen*
- 2. Als iets **ontbreekt**, dan *is er niet genoeg water*
- 3. Als er een **tekort** is aan water, dan *is er niet genoeg water*
- 4. Als er geen **vervoermiddel** is, betekent dat *dat er geen auto's, treinen of busjes zijn*
- 5. Als iets **exclusief** is, dan *is het heel bijzonder*
- 6. **Troebel** water is water dat *niet doorschijnend helder is*

4. Wat is de betekenis van deze woorden?

Onderstreep het woord door dat er niet bij hoort.

- 1. de lenen: scherp zien | **doorzichtig** | het oog
- 2. ernstig: **ernstig** | vervelend | erg
- 3. de waterleiding: buizen | kraan | **elektrisch**
- 4. het vervoermiddel: ritten | varen | **lopen**
- 5. de afstand: kilometers | **afstand** | van hier naar daar
- 6. de adapter: de **kinderspeelplaats** | verbinden | stroom

6. De handleiding: de tekst | de uitleg | *aan het einde*

7. De geïmpureerd: plastic | informatie | *zuiveren*

8. Denk een sponsoractie.

1. Denk voor welk doel je geld op wilt halen. Besnoeiend nieuwe kanten voor de waterleiding of een vakantie voor een ziek kind.

2. Denk ten minste drie onderdelen van je actie. Denk aan dingen verkopen, wedstrijden, een wedstrijd, dingen maken.

3. Beschrijf in een paar zinnen je sponsoractie.

Alleen antwoorden mogelijk

9. Den jij in beweging geweest?

Wat heb je gewonnen?

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 15 – 16 – 17

Lesinhoud

5

Introductie

- Ga naar het digibord en toon het filmpje. Laat de leerlingen bedenken wat ze allemaal niet kunnen als ze thuis geen kranen hebben waar schoon water uitkomt.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Bespreek de woordleerstrategieën. Laat de leerlingen de betekenis van een aantal schooltaalwoorden (bijvoorbeeld: *de afstand, ernstig, het tekort, het vervoermiddel, de waterleiding, wegens*) opzoeken. Vraag welke woordleerstrategie ze gebruikt hebben.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen bekijken de tekst en de afbeelding. Ze maken de oriënterende vragen over tekstsoort, leesdoel en wat ze te weten willen komen.

Maat De leerlingen bekijken de tekst en de afbeelding.

Opdracht 2 De leerlingen lezen de tekst. Ze geven aan wat de hoofdgedachte van de twee alinea's is en schrijven een korte samenvatting.

Maat De leerlingen kiezen antwoorden bij de oriënterende vragen over tekstsoort en leesdoel en schrijven op wat ze te weten willen komen.

Opdracht 3 De leerlingen passen woordleerstrategieën toe bij het vinden van de betekenis van woorden.

Maat De leerlingen lezen de tekst.

Opdracht 4 De leerlingen verbinden de gegeven woorden met doelwoorden die erbij passen.

Maat De leerlingen kiezen welke hoofdgedachte in welke alinea staat en kiezen het onderwerp van de tekst.

Opdracht 5 De leerlingen bedenken een sponsoractie en beschrijven deze actie.

Maat De leerlingen onderstrepen de goede betekenis van het blauwe woord in de zinnen.

Maat opdracht 6 De leerlingen onderstrepen het woord dat niet bij het gegeven doelwoord past.

Maat opdracht 7 De leerlingen bedenken een sponsoractie, welke onderdelen deze bevat en beschrijven de actie.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 3 met behulp van het digibord. Bespreek vooral hoe de leerlingen de betekenis van de woorden hebben gevonden.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat Maat-leerlingen de tekst alvast een keer lezen en de lastige doelwoorden opschrijven bij Mijn pittige woorden.

Opdracht 2

Taalsterk

Laat de leerlingen een schema maken van de tekst, waarmee je in één oogopslag de inhoud van beide alinea's ziet.

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen met een marker de belangrijkste woorden of zinsdelen van beide alinea's kleuren. Daarna maken ze de opdracht.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat de leerlingen zinnen maken met alle woorden die bij elkaar horen.

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen eerst een omschrijving geven van de woorden waaruit gekozen moet worden.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Beide leerlingen schrijven ieder eerst op een blaadje hun antwoorden op. Daarna kijken ze samen na. Als ze het eens zijn, schrijven ze de antwoorden op. Anders proberen ze elkaar nog te overtuigen.

Compactroute

Opdracht 1, 2 en 3.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

Lesdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt de woorden uit blok 2.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt de woorden uit les 1, 3 en 4.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Woordenschat of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Woordenschat

Ontwerp en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 1 van project 4.

Hoofdstuk 7 Les 5

Woordenschat

Dit kan ik nog
Ik herhaal woorden uit blok 2.

Dit kan ik nu
Ik herhaal woorden uit les 1, 3 en 4.

pit
stop

Dit kan ik nog

1 Is het waar of niet waar?

Kies het goede antwoord.

- In een pizzeria krijg je Grieks eten.
- Bamboe is een boom.
- Met een friettent ga je kamperen.
- Mosterd is scherp van smaak.
- Als je veel fastfood eet, word je dik.

waar niet waar

- 1 ☐ ☒
- 2 ☐ ☒
- 3 ☐ ☒
- 4 ☒ ☐
- 5 ☒ ☐

2 Welke omschrijving past bij het vetgedrukte woord?

Teken een lijn.

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Paul en Bas zijn al vanaf de kleuterschool **dikke vrienden**.

Uw steun aan dit goede doel is **broodnodig**.

Door het ongeluk heeft Esmee een **hersenschudding**.

Mijn oma zal zeker **opfleuren** van die mooie bos bloemen.

Bij ons thuis kun je van de **vloer** eten.

- hard nodig
- vrijlijk worden
- schok die je hersenen krijgen door een klap op je hoofd
- onbespoten
- een groot succes
- goed bevriend
- het is heel erg schoon

3 Welk woord hoort niet bij het vetgedrukte woord?

Onderstreep het woord dat er niet bij hoort.

- afhankelijk** zijn nodig hebben | niet zonder kunnen | zelfstandig zijn
- kant-en-klaar** direct gebruiken | nog niet af | niks meer aan doen
- de explosie** ontploffing | zachtjes | schrikken
- maximaal** minder | het meest | niet meer
- terugbetalen** schuld | sparen | geld

Dit kan ik nu

1 Welk woord past in de zin?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: **scherm** | uitlaatgassen | rookwolk | geheugenkaart | zoekers | lens | idool

- De overlast van de **uitlaatgassen** van al die auto's is in onze straat veel erger geworden.
- Van de laatste dag van onze vakantie heb ik geen foto's, omdat mijn **geheugenkaart** vol was.
- Vol spanning wachtte Amal tot zijn beste vriend op het **scherm** van zijn mobieltje zou verschijnen.
- De fans waren door het dolle toen na lang wachten eindelijk hun **idool** verscheen.
- Na de ontploffing steeg er een inktzwarte **rookwolk** omhoog.

2 Kies het goede antwoord.

Onderstreep het woord dat erbij hoort.

- spotten betekent: zoekend zien | gaven
- aan de aandacht ontsnappen betekent: aandachtig kijken | niet gezien worden
- compact betekent: heel klein | ingedrukt
- monteren betekent: stukjes van een film die goed bij elkaar passen bij elkaar zetten | delen van een plant bij elkaar zoeken
- een koud kunstje betekent: kunst maken van koude voorwerpen | iets dat erg gemakkelijk is

3 Welk woord betekent hetzelfde?

Let op: je houdt twee antwoorden over.

- ontbreken ☒ zeer bijzonder
- ernstig ☒ beslist
- gegarandeerd ☒ er niet zijn
- wegens ☒ zwaar
- exclusief ☒ stukgaan
- ☒ met vervelende gevolgen
- ☒ doordat

Lesinhoud

5

Introductie

- Herhaal het verhaal van les 1. De kinderen mochten naar de montage kijken. Welke aflevering werd gemonteerd? (de aflevering van *Kies je Kist!* in Oostenrijk) Waaraan werd het prijzengeld besteed? (500 euro aan Het Glazen Huis en 500 euro aan een schoner milieu) Wie stonden er allemaal voor de studio? (fans van het programma)
- Doe met de doelwoorden de oefening(en) op het digibord.
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Vertel dat de leerlingen nu zelfstandig de zelftest Woordenschat gaan maken. Bespreek kort hoe de opdrachten gemaakt worden. Ga niet in op de inhoud. Benadruk dat ze soms bij de opdrachten twee antwoorden overhouden.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen geven aan of een uitspraak *waar* of *niet waar* is.

Opdracht 2 De leerlingen verbinden de goede omschrijving aan het vetgedrukte woord in de contextzin.

Opdracht 3 De leerlingen onderstrepen welk woord niet bij het gegeven doelwoord hoort.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven het goede woord in de contextzin.

Opdracht 2 De leerlingen onderstrepen welke van de twee betekenissen bij het woord past.

Opdracht 3 De leerlingen verbinden het gegeven woord aan de betekenis.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Woordenschat. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze hun vorderingen kunnen zien.

Extra instructie / differentiatie

Woordenschat Pitstop

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen meer tijd.
Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

H7 Les 6

Taal verkennen

Lesdoel

Taal verkennen

- De leerling herhaalt het onderwerp in een zin herkennen en gebruiken.

Lesvoorbereiding

- Zet les 6 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 7 Les 6

Taal verkennen

- Ik herhaal het onderwerp in een zin herkennen en gebruiken.

Herhaling: het onderwerp vinden

Het onderwerp (ond) vertelt wie of wat iets doet of is in een zin. Het onderwerp in een zin vind je door de vraag te stellen: wie of wat + persoonsvorm (= wat er bij de persoonsvorm hoort)?

Je moet dus eerst weten wat de **persoonsvorm** is. Die kun je vinden door van de zin een vraag te maken:

Annika eet spaghetti. → Eet Annika spaghetti? → persoonsvorm = eet

Zoek dan het **onderwerp**.
wie of wat + persoonsvorm (= wat er bij de persoonsvorm hoort)?
Wie eet spaghetti? → Annika → onderwerp = Annika

Belle maakt ruzie. → Wie maakt ruzie? → onderwerp = Belle
De taart is lekker. → Wat is lekker? → onderwerp = de taart

Let op!
Het onderwerp begint nooit met een voorzetsel.

1 Bekijk het uitlegblokje.

2 Zoek in de zinnen het onderwerp.

1 Kijk naar de zin bij het plaatje. Hoe noem je het rode woord?

de persoonsvorm

2 Wat is het onderwerp van die zin?

de jongleur

De jongleur gooit de ballen hoog in de lucht.

21

3 Schrijf het onderwerp van de volgende zinnen op.

- a De reizigers haastten zich naar de trein.

Onderwerp: de reizigers

- b Het huis brandde tot de grond toe af.

Onderwerp: het huis

- c Alle mensen klapten voor de geweldige voorstelling.

Onderwerp: alle mensen

5 Zoek in de zinnen het onderwerp.

Schrijf eerst de vraagzin op. Wie of wat + persoonsvorm (= wat er bij de persoonsvorm hoort)?

Voorbeeld: Het meisje neemt een kijkje.

Vraagzin: Wie neemt een kijkje? Het meisje.

- 1 Het filmpje is ingeladen in de laptop.

Vraagzin: Wat is ingeladen (in de laptop)?

Onderwerp: het filmpje

- 2 De levende sneeuwpop worstelt met de kinderen.

Vraagzin: Wie worstelt met de kinderen?

Onderwerp: de levende sneeuwpop

- 3 Een toerist moedigt hen aan.

Vraagzin: Wie moedigt hen aan?

Onderwerp: een toerist

- 4 Een fabriek maakt vlieze rookwolken.

Vraagzin: Wat maakt vlieze rookwolken?

Onderwerp: een fabriek

- 5 Een kind moet kunnen opgroeien in een schoon land.

Vraagzin: Wie moet kunnen opgroeien in een schoon land?

Onderwerp: een kind

22

4 Wat is de persoonsvorm (pv) en het onderwerp (ond)?

- 1 Door de lens valt het licht op de beeldchip.

Persoonsvorm: valt

Onderwerp: het licht

- 2 Op de display zie je hoe je foto wordt.

Persoonsvorm: zie

Onderwerp: je

- 3 Soms schijnt de zon te fel.

Persoonsvorm: schijnt

Onderwerp: de zon

- 4 In het donker gebruik je de flitser.

Persoonsvorm: gebruik

Onderwerp: je

- 5 De foto's staan op de geheugenkaart.

Persoonsvorm: staan

Onderwerp: de foto's

- 6 In het gebruiksvriendelijke menu vind je vanzelf de weg.

Persoonsvorm: vind

Onderwerp: je

23

6 Welk onderwerp past in de zin?

Kies uit: iedereen | De deelname | Die | De hoofdprijs | De kinderen | Ze

- 1 De kinderen hoopten veel geld in te zamelen.

- 2 Ze verkochten flessen met bijzonder water.

- 3 Iedereen vulde flessen met allerlei soorten water.

- 4 De deelname kostte geld.

- 5 De hoofdprijs was een mooie karaf met bijzondere glazen.

- 6 Die werd gewonnen door de directeur.

7 Bedenk zinnen of een verhaal bij het plaatje.

Val steeds onder elke zin de persoonsvorm en het onderwerp in.

Voorbeeld: De cameraman filmt de show.

Persoonsvorm: filmt

Onderwerp: de cameraman

Meerdere antwoorden mogelijk.

24

Lesinhoud

15

Introductie

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Noem in flink tempo wat werkwoorden en vraag de leerlingen er een zin met een persoonsvorm bij te maken.
- Vertel de leerlingen dat ze in deze les gaan herhalen wat een onderwerp is. Weten de leerlingen nog welk ander stukje van de zin je daarvoor ook moet weten? (de persoonsvorm)
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Vraag de leerlingen hoe je het onderwerp van een zin kunt vinden (door een vraagzin van de zin te maken met *wie* of *wat*). Doe de oefening(en) op het digibord.
- Wijs de leerlingen erop dat een onderwerp nooit begint met een voorzetsel. Dat is een handige aanwijzing bij het zoeken naar het onderwerp.
- Speel een zinnenspel: laat vier leerlingen om de beurt een woord zeggen. De vier woorden vormen samen een zin. Benoem van elke zin het onderwerp.

Opdracht 1 Bestudeer samen met de leerlingen het uitlegblok.

- Bekijk samen de overige opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 2 De leerlingen benoemen het onderwerp van enkele zinnen.

Opdracht 3 De leerlingen zoeken het onderwerp door een vraagzin te maken.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven de persoonsvorm en het onderwerp van zinnen op.

Opdracht 5 De leerlingen vullen in gegeven zinnen een onderwerp in, terwijl ze letten op de persoonsvorm en de context.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven zinnen of een verhaal bij een afbeelding, en schrijven de persoonsvorm en het onderwerp op.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 5 met behulp van het digibord. Benoem wat er in de zin kan veranderen. Besteed ook aandacht aan het wel of niet gebruiken van lidwoorden in het meervoud.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Herhaal met de leerlingen vooraf wat de persoonsvorm en het onderwerp van een zin zijn en hoe je die kunt vinden. Laat het uitlegblok lezen en vraag de leerlingen in eigen woorden weer te geven wat er staat.

Opdracht 5

Taalsterk

Laat de leerlingen de zinnen aan elkaar plakken met behulp van voegwoorden.

Leerwerkschrift Maat

Wijs de leerlingen erop dat ze ook moeten letten op enkelvoud en meervoud, vooral bij zin 1 en 3.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Deze opdracht kan in drietallen (ook mondeling) gemaakt worden. Leerling 1 leest de zin voor. Leerling 2 zegt wat de persoonsvorm is en leerling 3 noemt het onderwerp. Steeds coachen en controleren de leerlingen elkaar. Dan schrijven ze de antwoorden in hun schrift. Daarna wordt de rol: leerling 2 leest, leerling 3 zegt en leerling 1 noemt.

Compactroute

Lezen theorie, opdracht 2 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken zinnen met een onderwerp en een persoonsvorm.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken vraagzinnen met *wie* of *wat* van de zinnen uit de startopdracht en vinden zo het onderwerp.

H7 Les 7

Taal verkennen

Lesdoel

Taal verkennen

- De leerling oefent het herkennen en gebruiken van het onderwerp in een zin.

Lesvoorbereiding

- Zet les 7 klaar op het digibord.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 7 Les 7

Taal verkennen

- Ik oefen het herkennen en gebruiken van het onderwerp in een zin.

1 Maak de vraagzin af en vul het onderwerp in.

Kijk eerst naar het voorbeeld.

zin	vraagzin	onderwerp
De mannen haastten zich naar de deur.	Wie <u>haastten zich</u> ?	<u>de mannen</u>
Er stonden twee politiemannen.	Wie <u>stonden er</u> ?	<u>twee politiemannen</u>
De hond ging keihard blaffen.	Wie <u>ging keihard blaffen</u> ?	<u>de hond</u>
Door het raam loerde de buurvrouw.	Wie <u>loerde</u> ?	<u>de buurvrouw</u>
De mannen moesten mee naar het bureau.	Wie <u>moesten mee</u> ?	<u>de mannen</u>

25

2 Vul de vraagzin en het onderwerp in.

Maak vraagzinnen met wie of wat + persoonsvorm (+ wat er bij de persoonsvorm hoort).

zin	vraagzin	onderwerp
Mijn moeder ontwaakte plotseling.	Wie <u>ontwaakte</u> ?	<u>mijn moeder</u>
Ze keek op haar horloge.	Wie <u>keek op haar horloge</u> ?	<u>ze</u>
Haar horloge stond stil.	Wat <u>stond stil</u> ?	<u>haar horloge</u>
Plotseling sprong de kat op haar bed.	Wie <u>sprong plotseling op</u> ?	<u>de kat</u>
Mijn moeder gaf een gil.	Wie <u>gaf een gil</u> ?	<u>mijn moeder</u>

3 Vul de vraagzin en het onderwerp in.

zin	vraagzin	onderwerp
Julie hoopten op een zonnige dag.	Wie <u>hoopten op een zonnige dag</u> ?	<u>Julie</u>
Patat is het lievelingseten van mijn broer.	Wat <u>is het lievelingseten</u> ?	<u>patat</u>
De juf vermoedde wel dat Jelle had gespiekt.	Wie <u>vermoedde wel dat</u> ?	<u>de juf</u>
Het jonge veulen dartelde in de wei.	Wie <u>dartelde in de wei</u> ?	<u>het jonge veulen</u>

26

4 Vul het goede onderwerp in de zin in.

Kies uit: de woorden | ik | veel verhalen | de zinnen | een boek

- ik zet de woorden achter elkaar.
- de woorden vormen samen een zin.
- Samen vertellen de zinnen een verhaal.
- veel verhalen vormen samen een boek.
- een boek staat graag met andere boeken in een kast.

5 Wat is het onderwerp?

Onderstreep het onderwerp.

- Jonas zegt tegen zijn vriend Ramon: 'Ik ken een mop.'
- 'Hoe stop jij een koe in een diepvrieskist?'
- Ramon antwoordt: 'Dat weet ik niet.'
- Jonas zegt: 'Dat is makkelijk.'
- Je doet de diepvrieskist open. De koe gaat erin. De kist gaat dicht.
- Ramon vindt de mop flauw.
- Maar dan vraagt Jonas: 'Hoe doe je een schap in de diepvrieskist?'
- Ramon antwoordt: 'Dat doe je dan net zo.'
- Jonas roept: 'Fout. Je doet de kist open, haalt de koe eruit, legt het schap erin. En hup, de kist gaat weer dicht.'

6 Schrijf een mop.

Onderstreep het onderwerp in de zinnen.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je geoefend?

27

LEERWERKSCHRIFT blz. 25 – 26 – 27

Hoofdstuk 7 Les 7

Taal verkennen

- Ik oefen het herkennen en gebruiken van het onderwerp in een zin.

1 Wat is het onderwerp?

Kijk eerst naar de vraagzin.

- De mannen haastten zich naar de deur.
Wie haastten zich naar de deur? de mannen
- Er stonden twee politiemannen.
Wie stonden er? twee politiemannen
- De hond ging keihard blaffen.
Wie ging keihard blaffen? de hond
- Door het raam loerde de buurvrouw.
Wie loerde door het raam? de buurvrouw
- De mannen moesten mee naar het bureau.
Wie moesten mee naar het bureau? de mannen

25

2 Maak vraagzinnen met wie of wat.

Vul de vraagzin en het onderwerp in.

zin	vraagzin	onderwerp
Mijn moeder ontwaakte plotseling.	Wie <u>ontwaakte plotseling</u> ?	<u>mijn moeder</u>
Ze keek op haar horloge.	Wie <u>keek op haar horloge</u> ?	<u>ze</u>
Haar horloge stond stil.	Wat <u>stond stil</u> ?	<u>haar horloge</u>
Plotseling sprong de kat op haar bed.	Wie <u>sprong plotseling op</u> ?	<u>de kat</u>
Mijn moeder gaf een gil.	Wie <u>gaf een gil</u> ?	<u>mijn moeder</u>

3 Wat is het onderwerp?

Kijk eerst naar de vraagzin.

- Julie hoopten op een zonnige dag.
Wie hoopten op een zonnige dag? Julie
- Patat is het lievelingseten van mijn broer.
Wat is het lievelingseten van mijn broer? patat
- De juf vermoedde wel dat Jelle had gespiekt.
Wie vermoedde wel dat Jelle had gespiekt? de juf
- Het jonge veulen dartelde in de wei.
Wie dartelde in de wei? het jonge veulen
- Het meisje geloofde niet dat de school gesloten was.
Wie geloofde niet dat de school gesloten was? het meisje

26

4 Welk onderwerp past in de zin?

Onderstreep het goede antwoord.

- Ik | Wij zet de woorden achter elkaar.
- De woorden | Het woord worden samen een zin.
- Samen vertellen de zin | de zinnen een verhaal.
- Het verhaal | Veel verhalen vormen samen een boek.
- Boeken | Een boek staat graag met andere boeken in de kast.

5 Wat is het onderwerp?

Kies de zinnen waarin het goede onderwerp vetgedrukt is.

- Jonas zegt tegen zijn vriend Ramon: 'Ik ken een mop.'
- 'Hoe stop jij een koe in een diepvrieskist?'
- Ramon antwoordt: 'Dat weet ik niet.'
- Je doet de diepvrieskist open en de koe erin. En sluit de kist.'
- Ramon vindt de mop flauw.
- Maar dan vraagt Jonas: 'Hoe doe je een schap in de diepvrieskist?'
- Ramon antwoordt: 'Dat doe je dan net zo.'
- Jonas roept: 'Fout. Je doet de kist open, haalt de koe eruit, legt het schap erin, en hup, je sluit de kist.'

6 Bedenk een mop.

Zet een streep onder het onderwerp in de zinnen.

Meerdere antwoorden mogelijk.

Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je geoefend?

27

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 25 – 26 – 27

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Vertel dat de les over het herkennen en gebruiken van het onderwerp gaat, en dat de leerlingen daar nu zelfstandig mee gaan oefenen. Vraag de leerlingen of ze nog weten hoe je het onderwerp kunt vinden: door van de zin een vraagzin te maken met *wie* of *wat*. Wijs de leerlingen erop dat een onderwerp nooit begint met een voorzetsel.
- Ga naar het digibord en bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. De leerlingen zoeken het onderwerp in de zinnen.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen vinden het onderwerp in de zinnen door een vraagzin met *wie* op te schrijven en deze te beantwoorden.

Maat De leerlingen vinden het onderwerp in de zinnen door antwoord te geven op de vraagzinnen.

Opdracht 2 De leerlingen vinden het onderwerp in zinnen door een vraagzin te maken en deze te beantwoorden.

Opdracht 3 De leerlingen vinden het onderwerp in zinnen door een vraagzin te maken en deze te beantwoorden.

Maat De leerlingen schrijven het onderwerp als antwoord op de vraagzin op.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven het goede onderwerp in de contextzin op basis van de persoonsvorm.

Maat De leerlingen onderstrepen het passende onderwerp in de zin op basis van de persoonsvorm.

Opdracht 5 De leerlingen onderstrepen het onderwerp in (samengestelde) zinnen.

Maat De leerlingen kiezen in welke (samengestelde) zinnen het onderwerp vetgedrukt is.

Opdracht 6 De leerlingen bedenken een mop en onderstrepen in elke zin het onderwerp.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 4 met behulp van het digibord. Besteed ook aandacht aan enkelvoud en meervoud en de bijbehorende persoonsvorm.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 1 tot en met 3

Taalsterk

Laat de leerlingen direct het onderwerp invullen/onderstrepen.

Opdracht 5

Leerwerkschrift Maat

Wijs de leerlingen erop dat de samengestelde zinnen meer onderwerpen kunnen hebben. Laat eventueel eerst de afzonderlijke zinnen aanwijzen of markeren.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 2

De leerlingen lezen eerst samen alle zinnen. Leerling 1 leest zin 1 voor en leerling 2 maakt de vraagzin. Leerling 1 controleert en zegt wat het onderwerp is. Dan schrijven ze de vraagzin en het onderwerp op en wisselen van rol.

Compactroute

Opdracht 3, 4 en 5.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

H7 Les 8

Schrijven

Lesdoel

Schrijven

- De leerling leert hoe hij een instructietekst schrijft.

Lesvoorbereiding

- Zet les 8 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 7 Les 8

Schrijven

• Ik leer hoe ik een instructietekst schrijf.

Maak een portemonnee van een melkpak.

- Benodigdheden:**
- leeg melkpak
 - klittenband (hard en zacht stukje)
 - nietsmachine

Werkwijze:

- stap 1** **stap 2** **stap 3**
- 1 Knip de bovenkant en onderkant uit het pak. 2 Vouw de zijkanalen naar binnen en vouw het pak plat. 3 Knip een stuk van de voorkant open en vouw het om.
- stap 4** **stap 5** **stap 6**
- 4 Knip het stuk pak boven de flap af. 5 Vouw het onderste deel van het pak dubbel en druk dit stevig aan. 6 Maak de open kanten van het pak met een nietsmachine vast.
- stap 7** **stap 8** **het eindresultaat**
- 7 Vouw de flap over de portemonnee heen en druk stevig aan. 8 Plak klittenband op de flap en op de portemonnee zodat deze open en dicht kan.

1 Kijk naar de tekst.

Het is een instructietekst.

- 1 Wat is het doel van een instructietekst? *Een instructietekst vertelt hoe je iets moet doen of maken.*
- 2 Waar gaat deze instructietekst over? *Over het maken van een portemonnee van een melkpak.*

2 Bespreek de vragen.

- 1 Uit welke drie onderdelen bestaat de tekst?
- 2 Wat heeft de tekst met de plaatjes te maken?
- 3 Kun je de portemonnee ook maken met alleen de tekst of alleen de plaatjes?

3 Lees de drie teksten.

Maak de vragen.

Knip het stuk pak boven de flap af.

Tekst 1

Het onderste deel van het pak kun je dichtvouwen. Daarna mag je hem vastnieten.

Tekst 2

Je kunt klittenband gebruiken om de portemonnee af te maken.

Tekst 3

- 1 Welke tekst is een goede instructie? *Tekst 1*
- 2 Wat is er niet goed aan de andere teksten? *Ze zijn niet kort en beginnen niet met een werkwoord.*
- 3 Maak er een goede instructie van.
- Tekst 2 *Vouw het onderste deel van het pak om en niet het vast.*
- Tekst 3 *Gebruik klittenband om de portemonnee af te maken.*

4 Maak de vragen.

- 1 Vergelijk de benodigdheden met de werkwijze. Wat ontbreekt er in de lijst? *een schaar*
- 2 Lees stap 3. Is die duidelijk of zou je iets toevoegen? Bedenk een zin die deze stap duidelijker maakt.
Vorsde de voorkant in drie stukken. Knip een stuk open en vouw het om.
- 3 Lees stap 4. Is het zonder plaatje duidelijk wat je moet doen?
Het plaatje laat wel beter zien welk stuk je moet afknippen.
- 4 Lees stap 6. Begrijp je wat wordt bedoeld met de open kanten?
Het is een beetje lastig te zien. Je moet het je kunnen voorstellen.
- 5 Zou het makkelijk zijn om die open kanten aan elkaar te nieten?
Door een paar lagen melkpak nieten zal niet makkelijk gaan. Enige hulp is waarschijnlijk nodig.

5 Kijk naar het plaatje.

Schrijf er een instructietekst bij.

Meerdere antwoorden mogelijk.

— Begint je instructie met een lijst met wat je

— nodig hebt?

— En heb je stap voor stap beschreven wat je

— moet doen?

Lesinhoud

10

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Ga naar het digibord en bekijk met de leerlingen de instructietekst. Vraag of ze begrijpen wat bedoeld wordt. Vraag wat het voor een soort tekst is. In groep 4 en 5 heette zo'n tekst een doetekst. Nu heet het een instructietekst. Het is een tekst waarin je kunt lezen hoe je iets moet doen of maken. Een ander woord voor instructie is uitleg.
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Bespreek de verschillende titels en zinnen. Welke zijn instructieteksten? Waaraan zie je dat? Ga in op de kenmerken. (Korte duidelijke teksten. Zinnen beginnen meestal met een werkwoord. Stappen zijn vaak genummerd of er zijn opsommingstekens. Leg uit wat opsommingstekens zijn.)

Opdracht 1 Bekijk samen met de leerlingen de instructietekst en maak de oriënterende vragen.

Opdracht 2 Bespreek de vragen over de onderdelen van een instructietekst en de relatie tussen tekst en beeld.

- Bekijk samen de overige opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 3 De leerlingen beoordelen of een tekstfragment past in een instructietekst of niet en verbeteren de andere fragmenten.

Opdracht 4 De leerlingen bekijken de instructietekst aan de hand van de kenmerken en brengen verbeteringen aan.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven zelf een instructietekst voor een knutselidee.

10

Reflectie

- Bespreek opdracht 4 met behulp van het digibord. Benadruk de relatie tussen tekst en beeld. Soms heb je beide nodig om de uitleg echt duidelijk te maken.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Lees de tekst vooraf met de leerlingen door. Kijk naar de afbeelding en vraag of ze zich een voorstelling kunnen maken van wat de bedoeling is.

Opdracht 3

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen in tweetallen foute zinnen voor een instructietekst bedenken en verbeteren. De ene leerling bedenkt lange zinnen of zinnen die niet met een werkwoord beginnen, de andere leerling verbetert ze. Wissel daarna van rol.

Leerwerkschrift Maat

Laat het werkwoord aanwijzen waarmee de instructie kan beginnen. Laat dan de instructiezin opstellen.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 3

Beide leerlingen lezen voor zichzelf de drie tekstfragmenten en de vragen. Leerling 1 leest vraag 1 voor. Leerling 2 geeft antwoord met daarbij ook goede argumenten. Kan leerling 1 nog aanvullen? Samen bepalen ze wat ze in hun schrift opschrijven. Ze wisselen van rol voor vraag 2. Bij vraag 3 maakt ieder een voorstel voor één nieuwe instructietekst en overleggen ze daarover.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen bedenken gebodsborden en schrijven erbij wat men moet doen.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen schrijven een instructietekst voor dagelijkse handelingen in huis.

H7 Les 9

Schrijven

Lesdoel

Schrijven

- De leerling oefent het schrijven van een instructietekst.

Lesvoorbereiding

- Zet les 9 klaar op het digibord.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 7

Les 9

Schrijven

• Ik oefen het schrijven van een instructietekst.

Maak een fotokubus.

Meerdere antwoorden mogelijk

Benodigdheden:

- kleine foto's of pasfoto's
- papier
- schaar
- stiften
- lijm

Werkwijze:

- Teken de plattegrond van de kubus.
- Knip hem uit.
- Versier
-
-
-
-
- Vouw de fotokubus in elkaar.

1 Kijk naar de tekst.

Lees de tekst nog niet.

2 Maak de vragen.

- Wat voor soort tekst is dit? *Een instructietekst.*
- Wat zijn kenmerken van deze tekstsoort?
 - De zinnen zijn *kort.*
 - Ze beginnen vaak met een *werkwoord.*
 - Voor de zin staat vaak een *nummer* of een *opsommingsteken*.
 - Het doel van de tekst is om *uit te leggen hoe je iets moet maken of doen.*

3 Kijk naar de plaatjes. Lees dan de benodigdheden en werkwijze.

- Er ontbreken twee benodigdheden. Schrijf ze erbij.
- Maak de zinnen bij de werkwijze af.

4 Bedenk plaatjes bij de instructietekst van de kubus.

Plaatjes maken een instructietekst duidelijker.

- Kies een of meer zinnen waarbij je een tekening maakt.
- Schrijf het nummer van de zin op en maak één of meer tekeningen.

Ter bevestiging van de leerkracht.

5 Lees je instructietekst opnieuw door.

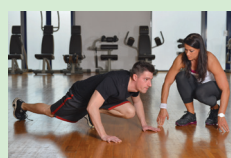
- Controleer of je alles goed hebt geschreven en of je leestekens hebt gebruikt.
- Hoe ging het schrijven?
 - Goed, want *Meerdere antwoorden mogelijk*
 - Niet zo goed, want

6 Bedenk meer soorten instructieteksten.

De knutselopdracht in deze les is een voorbeeld van een instructietekst. In groep 5 leerde je over het schrijven van een recept. Vul zo veel mogelijk soorten instructieteksten in.

Meerdere antwoorden mogelijk

Bijvoorbeeld: een handleiding, een gebruiksaanwijzing, sportaanwijzingen, uitleg bij spelletjes.

LEERWERKSCHRIFT blz. 32 – 33 – 34

Hoofdstuk 7

Les 9

Schrijven

• Ik oefen het schrijven van een instructietekst.

Maak een fotokubus.

Meerdere antwoorden mogelijk

Benodigdheden:

- kleine foto's of pasfoto's
- stevig papier
- schaar
- stiften
- lijm

Werkwijze:

- Teken de plattegrond van de kubus.
- Knip hem uit.
- Versier *de kubus op.*
- Plak er *fototjes op.*
- Schrijf *prop wat je leuk vindt.*
- Vouw *de vouwlijntjes.*
- Lijm *de plakranden.*
- Vouw de fotokubus in elkaar.

1 Kijk naar de tekst.

Lees de tekst nog niet.

2 Maak de vragen.

- Wat voor soort tekst is dit? *Een instructietekst.*
- Wat zijn kenmerken van deze tekstsoort?

	waar	niet waar
1 De zinnen zijn kort.	☒	☐
2 De zinnen beginnen vaak met een zelfstandig naamwoord.	☐	☒
3 Voor de zin staat vaak een nummer of een opsommingsteken.	☐	☐
4 Het doel van de tekst is om informatie te geven.	☐	☒
5 De tekst is geschreven voor mensen die iets willen maken of doen.	☒	☐

3 Maak de instructietekst af.

Kijk naar de plaatjes. Lees dan de stukjes Benodigdheden en Werkwijze.

- Welke twee benodigdheden ontbreken? Schrijf ze erbij.

Kies uit: stevig papier | punaises | schaar | stiften | plakband | gum

2 Maak de zinnen bij de werkwijze af.

4 Bij welke zinnen passen de plaatjes?

Kijk naar de zinnen die je bij Werkwijze hebt opgeschreven. Vul het nummer van de zin in waar het plaatje bij past.

past bij zin *2*

past bij zin *3*

5 Lees je instructietekst opnieuw door.

- Controleer of je alles goed hebt geschreven en of je leestekens hebt gebruikt.
- Hoe ging het schrijven?
 - ☐ Goed, want *Meerdere antwoorden mogelijk*
 - ☐ Niet zo goed, want

6 Schrijf een instructietekst.

- Kies een van deze onderwerpen.
 - Hoe verstop ik mijn vieze kleren?
 - Hoe doe ik de veters in mijn schoenen vast?
 - Hoe maak ik mijn moeder of vader boos?
 - Hoe krijg ik mijn bord met vies eten leeg?
- Vul de instructietekst in.

Meerdere antwoorden mogelijk

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 32 – 33 – 34

Lesinhoud

5

Introductie

- Ga naar het digibord en bekijk de instructietekst. Laat een of enkele instructiezinnen voorlezen en vraag naar de kenmerken (kort en duidelijk, beginnend met een werkwoord en gericht op wat je moet doen). Vertel de leerlingen dat ze in deze les zelf een instructietekst gaan afmaken.
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Maak een woordspin met het begrip *instructietekst* (korte zinnen, uitleg, begint met werkwoord, stap voor stap).
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen bekijken de tekst.

Opdracht 2 De leerlingen maken vragen over de tekstsoort, het doel en de kenmerken.

Maat De leerlingen schrijven op wat de tekstsoort is en geven aan of uitspraken hierover *waar* of *niet waar* zijn.

Opdracht 3 De leerlingen maken de tekst af. Ze vullen de benodigdheden aan en maken de werkwijze af.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met de opties gegeven.

Opdracht 4 De leerlingen vullen de tekst aan met afbeeldingen.

Maat De leerlingen kiezen welke afbeeldingen bij de tekst passen.

Opdracht 5 De leerlingen controleren hun tekst en reflecteren op het schrijfproces.

Opdracht 6 De leerlingen bedenken zo veel mogelijk soorten instructieteksten.

Maat De leerlingen schrijven een instructietekst bij een gek onderwerp.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 3 met behulp van het digibord. Welke benodigdheden hebben de leerlingen genoteerd? Zijn er grote verschillen? Is alles echt nodig? Hoe zijn de instructies afgemaakt? Is de instructie duidelijk genoeg voor iemand die het wil uitvoeren?
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Opdracht 4

Taalsterk

Laat de leerlingen bij alle instructiezinnen een tekening maken.

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen per instructiezin eerst beschrijven wat gedaan moet worden. Is het duidelijk? Moet er nog wat bij?

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 3.

Lesdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt het herkennen en gebruiken van voor- en achtervoegsels uit of gebruik het groeischrijfblok 2.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt het herkennen en gebruiken van het onderwerp in een zin.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad
Taal verkennen of gebruik het groeischrijfblok.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrijfblok of scoreblad Taal verkennen

Ontwerpend en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 2 van project 4.

Hoofdstuk 7 Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog

- Ik herhaal het herkennen en gebruiken van voor- en achtervoegsels uit blok 2.

Dit kan ik nu

- Ik herhaal het herkennen en gebruiken van het onderwerp in een zin.

Dit kan ik nog

1. Kraak de code.

1. Lees de zinnen in het geheimschrift.
2. Vul het goede woordstukje achter de tekens in.
3. Vul daarna het hele woord in.

★ = loos
■ = baar

a. Het is niets waard, het is waarde ★ waardeloos
b. Je kunt het zien, het is zicht ■ zichtbaar
c. Hij heeft geen huis, hij is dak ★ dakloos
d. Je kunt deze trui wassen, hij is was ■ wasbaar
e. Hij weet het even niet meer, hij is rade ★ radeloos

2. Wat is het tegengestelde van het vetgedrukte woord?
Gebruik woorden met voorvoegsels of achtervoegsels.

Kies uit: on- | wan- | loos | -loze | -lijk

1. Het zweerkatje werd **bederfelijk** opgenomen in het gezin. liefdevol
2. Er kan onderweg niets gebeuren, het is volkomen **veilig**. onveilig
3. De stad is trots op zijn **roemrijke** verleden. roemloze
4. Ik vind het boek van deze schrijver erg **fantasieloos**. fantasierijk
5. De gemeente voert een **prima beleid**. wanbeleid

3. Welk voor- of achtervoegsel hoort erbij?

Kies uit: her- | -achtig | -loos | -baar | -achtige

1. We komen hier graag, omdat de omgeving zo schilder... is. achelderachtig
2. Onze koffie is lever... in dozen van twaalf pakken. leverbaar
3. Na vijftientig jaar horendijk gaan ze hun huis...inrichten. herinrichten
4. Paddenstoelen worden vaak gebruikt in herfst... gerechten. herfstachtige
5. Mijn oma is hope... ouderwets. hopeeloos

Dit kan ik nu

1. Vul de vraagzin en het onderwerp in.

1. Maak eerst een vraagzin met wie of wat.
2. Vul daarna het onderwerp in.

a. Vroeger schaatste ik elke week.
Vraagzin: Wie schaatste vroeger elke week?
Onderwerp: ik

b. Tijdens de training werkte iedereen keihard.
Vraagzin: Wie werkte tijdens de training keihard?
Onderwerp: iedereen

c. Na afloop kregen we allemaal warme chocolademelk.
Vraagzin: Wie kregen na afloop allemaal warme chocolademelk?
Onderwerp: we

d. Mijn beste vriend viel een keer erg hard.
Vraagzin: Wie viel een keer erg hard?
Onderwerp: mijn beste vriend

5. Een ambulance kwam hem ophalen.
Vraagzin: Wat kwam hem ophalen?
Onderwerp: een ambulance

2. Geef de zinnen een onderwerp. Schrijf ze op.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: hij | niemand | iedereen | die | de leerkracht | we | zij

1. de leerkracht vraagt om stilte.
2. niemand luistert naar hem.
3. Na een tijdje slaat hij hard op de tafel.
4. Iedereen in de klas schrikt heel erg.
5. Daarna letten we extra goed op.

3. Wat is het onderwerp in de zin?
Stel in je hoofd de vraag om het onderwerp te vinden.
Vul het onderwerp in.

1. De tulp bloeit prachtig.
Onderwerp: de tulp

2. De bomen zijn nog kaal.
Onderwerp: de bomen

3. De dag wordt alweer langer.
Onderwerp: de dag

4. Op de tak zingt de merel.
Onderwerp: de merel

5. Mijn zus en ik kochten nieuwe zomerkleren.
Onderwerp: mijn zus en ik

Lesinhoud

5

Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Vertel dat de leerlingen nu zelfstandig de zelftest Taal verkennen gaan maken.
- Bespreek kort de opdrachten, maar ga niet in op de inhoud.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen lossen de geheimtaal op door te bedenken welk achtervoegsel achter het woord staat.

Opdracht 2 De leerlingen schrijven het tegengestelde woord op door een voor- of achtervoegsel te veranderen of toe te voegen.

Opdracht 3 De leerlingen vullen een voor- of achtervoegsel in.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven het onderwerp van een zin op door eerst een vraagzin te maken.

Opdracht 2 De leerlingen schrijven het goede onderwerp in de zin; daarbij letten ze op de persoonsvorm.

Opdracht 3 De leerlingen maken van de gegeven zin een vraagzin in het hoofd en schrijven het onderwerp op.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten na met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Taal verkennen. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze hun vorderingen kunnen zien.

Extra instructie / differentiatie

Taal verkennen Pitstop

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen meer tijd.

Eventueel kunnen ze de test in een andere ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.